

Interview: Mirjam de Vos

Kwaliteitscoördinator van het Jaar 2024

In gesprek met Marleen Regtop

Basisschool De Regenboog in Utrecht werkt sinds twee jaar met leerteams, in een professionele leergemeenschap (plg). Het werk van de kwaliteitscoördinator is onlosmakelijk verbonden met de plg, vertelt Marleen Regtop, de Kwaliteitscoördinator van het Jaar 2024.

Redactielid Mirjam de Vos sprak met haar over de aanpak van De Regenboog.

Interview

Al 23 jaar werkt Marleen Regtop op basisschool De Regenboog in Utrecht. Ze is begonnen als leraar, groeide door naar bouwcoördinator en kreeg zo steeds meer taken in het managementteam (mt). Meermaals werd haar gevraagd of ze aan de slag wilde als intern begeleider, maar Regtop had het gevoel dat ze daar nog niet klaar voor was. In 2017 besloot ze alsnog de opleiding tot intern begeleider te volgen en in 2023 maakte zij de stap naar kwaliteitscoördinator (kc'er) voor de onderbouw; een collega is kwaliteitscoördinator voor de bovenbouw. Daarnaast is zij nog altijd mt-lid en ondersteunt ze een dag per week de directie. De Regenboog heeft twee locaties (van elk ongeveer

140 leerlingen), in de wijken Tuindorp en Tuindorp-Oost. Het is een enorm diverse school, vertelt Regtop: 'Wij zitten niet in een bubbel, maar zijn een realistische afspiegeling van de maatschappij. Wij vinden het belangrijk om dat ook te blijven. Kinderen komen bij ons op school in aanraking met veel verschillende culturen en leren daarover in ons burgerschapsaanbod.'

'Ik zie de titel Kwaliteitscoördinator van het Jaar eigenlijk als een beloning voor de hele school'

Je bent Kwaliteitscoördinator van het Jaar geworden, van harte gefeliciteerd! Hoe vind je dit?

‘Ik voel mij zeer vereerd! Maar eigenlijk zie ik de titel als een beloning voor de hele school. Op De Regenboog doen we het namelijk samen. Vandaar ook dat ik het werken in een professionele leergemeenschap (zie kader, red.) zo belangrijk vind. Wij ondervinden hoe goed een plg kan bijdragen aan onze schoolontwikkeling én aan de passie van leraren voor het vak. Als Kwaliteitscoördinator van het Jaar krijg ik een podium om op verschillende plekken te kunnen vertellen over het werken in een plg. Dat vind ik fantastisch.’

Over plg's

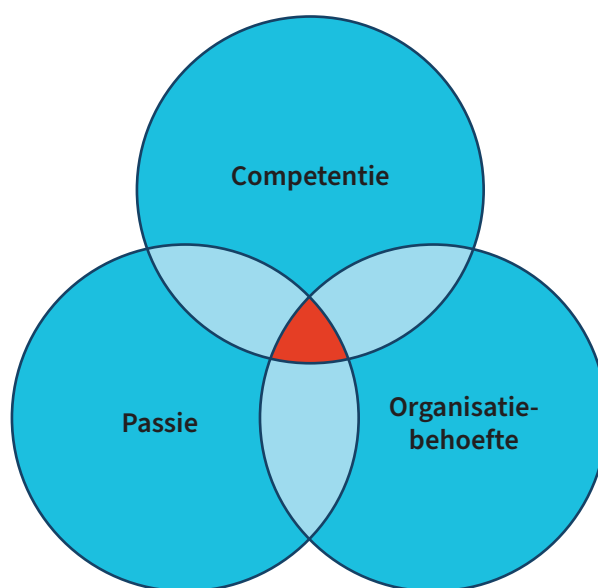
Een professionele leergemeenschap (plg) is een gemeenschap van professionals die voortdurend de eigen praktijk onderzoekt om zo het onderwijs voor leerlingen te verbeteren. Daarbij staat het uitwisselen van kennis en ervaringen centraal (DuFour & Fullan, 2022).

Een plg heeft een cultuur waarin leraren continu met elkaar leren, evidence-informed werken en reflecteren op hun praktijk. Dit versterkt niet alleen de professionele ontwikkeling van leraren, maar ook de leerresultaten van leerlingen. Een sterke plg vraagt om commitment, openheid en een cultuur van vertrouwen en samenwerking binnen het team.

Kun je meer vertellen over de professionele leergemeenschap op De Regenboog?

‘We hebben drie leerteams aangesteld, waarin leraren wekelijks samenkomen om te investeren in het verwerven van kennis. Zij wisselen expertise uit en zetten zich gezamenlijk, evidence-informed, in voor verbetering van de onderwijskwaliteit en de leerresultaten van leerlingen. In de leerteams ligt de focus op leren en samen verantwoordelijkheid nemen. Op De Regenboog zijn de leerteams ingedeeld per vakgebied: rekenen, taal/lezen en wereldoriëntatie. Alle leraren nemen deel aan een leerteam; zij hebben vanuit hun passie en competentie gekozen voor een bepaald leerteam. Door te werken met het CPO-model (zie figuur 1 en kader rechts, red.) is de motivatie enorm hoog. Ik zie het enthousiasme en de passie bij mijn collega's. Er gebeurt echt iets in de school als leraren weer vanuit passie aan het werk zijn. Dat gevoel is magisch. Elk leerteam heeft een voorzitter. Deze voorzitters hebben een opleiding gevolgd, waarin zij geleerd hebben hoe het leerteam het onderwijs van onderaf kan verbeteren. Een leerteamvoorzitter houdt overzicht, geeft en vraagt feedback en biedt ondersteuning aan mensen die het nodig hebben. De kwaliteitscoördinatoren sluiten afwisselend aan bij de verschillende leerteams om te adviseren, af te stemmen en afspraken te borgen.

Ook houden zij in de gaten of de ontwikkelingen in de leerteams aansluiten bij de visie van de school. Door te werken met leerteams kan je steeds weer de koppeling maken tussen datgene wat speelt in de school en in de klas, en het beleid dat daarbij nodig is.’

Figuur 1: CPO-model. (Naar: De Wit, 2020, pagina 56.)

Over het CPO-model

Het CPO-model biedt een raamwerk voor veranderingen binnen organisaties. CPO staat voor: Competentie, Passie en Organisatiebehoefte. Dit zijn volgens De Wit (2020) drie essentiële factoren die verandering sturen. Competentie verwijst naar de kennis en vaardigheden waarmee je goede prestaties levert. Organisatiebehoefte omvat de kennis en vaardigheden die de organisatie nodig heeft om haar doel te bereiken. Passie gaat over de dingen die je graag doet en die je energie geven (afgezien van hoe goed je erin bent). Door deze drie componenten in balans te brengen, kunnen scholen effectieve en duurzame verbeteringen in het onderwijs en in de samenwerking van teamleden onderling realiseren.

Kan je voorbeelden geven van een ontwikkeling vanuit de leerteams bij jullie op school?

‘Het Leerteam Rekenen is de afgelopen tijd aan de slag gegaan met het neerzetten van een goede rekenles volgens het lesmodel Expliciete Directe Instructie (EDI-lesmodel). De leden van dit leerteam hebben met behulp van literatuur onderzocht waaraan een goede rekenles voldoet. Zij hebben lesobservaties gedaan bij alle leraren. En ze doen *lesson-study's* met elkaar. Lesson study is een cyclische aanpak, met vaste stappen, waarin leraren samen lessen ontwerpen, uitproberen en verbeteren en elkaar feedback geven.

Feedback is in het onderwijs immers de meest efficiënte manier om te verbeteren; het is de belangrijkste leraargebonden interventie als het gaat om het verbeteren van prestaties van leerlingen (Hattie, 2013, geciteerd in Rubie-Davies, 2014). Overigens werken alle leerteams met deze lesson study-aanpak.

Vanuit lesson study heeft het Leerteam Rekenen afspraken opgesteld die in alle groepen in de rekenles worden gehanteerd en is er een format ontwikkeld dat leraren gebruiken bij de voorbereiding van hun rekenlessen. Ook is er een nieuwe rekenmethode aangeschaft voor de hele school.

'Het leerteam zet lesson study in om lessen te ontwerpen en verbeteren'

Een ander voorbeeld: het Leerteam Taal/Lezen heeft onderzoek gedaan naar leesmotivatie. Uit de literatuur blijkt dat leerlingen ten minste een half uur achter elkaar moeten lezen, zodat ze echt goed in hun verhaal kunnen komen. Daarom lezen we nu in de hele school dagelijks van 8.30-9.00 uur. Ook het managementteam leest op dat moment, want we weten vanuit de literatuur dat het werkt om het goede voorbeeld te geven. Verder hebben we geïnvesteerd in een schoolbibliotheek met een aantrekkelijk aanbod. Alles ter bevordering van de leesmotivatie van de leerlingen. We ontwikkelen ons op school trouwens ook leerteam-overstijgend, bijvoorbeeld door tijdens studiedagen te leren over 'hoe leren werkt'. Nu we allemaal weten welke fasen het brein doorloopt tijdens het leerproces, lukt het ons steeds beter om de juiste keuzes te maken voor de kinderen. Zo hebben we met elkaar afgesproken dat we laptops alleen doelgericht inzetten, bijvoorbeeld voor het maken van een presentatie. In de lessen maken we vooral gebruik van boeken en laten we leerlingen schrijven. Waarom? Omdat we nu weten welke invloed schermtijd op de hersenontwikkeling heeft. En we weten dat woorden schrijven bijdraagt aan het inoefenen van de spellingsregels – en dat de leerstof zo beter beklijft in de hersenen.'

Hoe geef je je rol als kwaliteitscoördinator vorm?

'De drie rollen van de kwaliteitscoördinator – die van leercoördinator, trendanalist en zorgregisseur – voer ik allemaal zelf uit. Voor mij ligt altijd de focus op de ontwikkeling van de leraren. Zij investeren in het verwerven van kennis en vaardigheden door samen trainingen te volgen, gezamenlijk vakliteratuur te lezen, door een gedeelde focus op effectieve onderwijsontwikkeling en door te werken in leerteams. Als kwaliteitscoördinator heb ik een brugfunctie tussen de praktijk in de klas en de keuzes die gemaakt moeten worden op beleidsniveau. De directie, leerteamvoorzitters en kwaliteitscoördinatoren vormen bij ons op school het

Tip van de redactie! Lees het interview met Deborah Smit, Kwaliteitscoördinator van het Jaar 2023 (mei 2024) en het artikel 'Naar dienend en verbindend leiderschap. Het werk van de intern begeleider' (oktober 2022). Je vindt deze artikelen in de materialenbank op lbbo.nl.

“brede mt”: deze groep doet aanbevelingen voor kwaliteitsverbeteringen op beleidsniveau. Uiteindelijk bepaalt de directie, samen met de kwaliteitscoördinatoren, welke verbeteringen prioriteit hebben, ook naar aanleiding van wat we zien in de klassen.'

Wat vind je het meest uitdagend in jouw werk als kwaliteitscoördinator? En hoe neem je collega's mee in jouw werk?

'Als het gaat om de drie rollen van de kwaliteitscoördinator, dan ben ik nog het meest onzeker over de rol van trendanalist. Ik zou mij hierin graag verder willen ontwikkelen, en bekwaam willen worden in de gedegen en duurzame analyse van data. We werken er verder naartoe om de leerteams te laten ondersteunen bij de taken die ik heb als kwaliteitscoördinator. Leerteams zouden bijvoorbeeld kunnen helpen bij de data-analyse die ik doe. Maar hiervoor moeten we eerst de leerteams nog steviger neerzetten.

Binnen ons bestuur ben ik een van de weinige intern begeleiders die al werkt als kwaliteitscoördinator. Mijn missie is om het gedachtengoed van de intern begeleider als kwaliteitscoördinator breed te verspreiden onder mijn collega's. Binnenkort mag ik een presentatie geven aan alle intern begeleiders, om te inspireren.'

'Leerteams zouden kunnen ondersteunen bij het uitvoeren van taken van de kc'er'

Wat is voor jou het grote verschil tussen de 'oude rol' van intern begeleider en de 'nieuwe rol' van kwaliteitscoördinator?

'Voor mij zijn de grootste verschillen met de “oude rol” van intern begeleider dat in de rol van kwaliteitscoördinator de leraar centraal komt te staan én dat we evidence-informed werken. Bovendien: waar de intern begeleider nog weleens de neiging heeft om vooral achteraf problemen op te lossen, gaat de kwaliteitscoördinator preventief te werk en is er meer focus op effectieve onderwijsontwikkeling. Dat maakt ook dat ik mijn werk als kwaliteitscoördinator zo mooi vind.'

Wat levert het op als kwaliteitscoördinatoren goed samenwerken met leerteams, in een plg?

'Ik geloof erin dat het werk van de kwaliteitscoördinator en het werken in een professionele leergemeenschap met leerteams onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De jury van de verkiezing Kwaliteitscoördinator van het Jaar zag dit ook en bewonderde onze aanpak. De juryleden zagen bij ons duidelijk dat we ervan overtuigd zijn dat het noodzakelijk is om op een andere manier met elkaar te werken.

'Voorheen lieten we ons meeslepen door de waan van de dag'

Voorheen waren we op De Regenboog voornamelijk reactief aan het werk en lieten we ons meeslepen in de waan van de dag. Hierdoor moesten de intern begeleiders vaak brandjes blussen die door goed onderwijs voorkomen hadden kunnen worden. Daarom zijn we twee jaar terug gaan werken met leerteams: dit draagt bij aan gedegen schoolontwikkeling. Het kostte overigens wel tijd om dit goed neer te zetten in de school. We moesten investeren in het team, dat gelukkig wel "hongerig" was naar verandering.

Wij zien nu dat onze aanpak werkt; we zien groei. Door de leraar centraal te zetten, te voorzien van kennis, en door preventief te werk te gaan, verbetert de onderwijskwaliteit. Leraren werken nu niet meer vanuit onderbuikgevoel, maar vanuit onderbouwing: "Ik weet dat dit werkt." En ja, soms is er nog steeds weerstand tegen een nieuwe aanpak of een nieuw voorstel. Maar door een nieuwe stap goed te onderbouwen vanuit literatuur en wetenschappelijk onderzoek, met elkaar in gesprek te gaan en boeken te lezen, komen we samen steeds verder.

'Het werken in leerteams maakt dat we duurzaam ontwikkelen'

De afgelopen drie jaar hebben we keihard gewerkt op De Regenboog en hebben we al veel voor elkaar gekregen. Een verandering kan mij niet snel genoeg gaan. Tegelijkertijd ben ik mij ook bewust van het belang van goede borging. Het werken in leerteams maakt dat we duurzaam ontwikkelen, en dat we ontwikkelingen gedegen kunnen onderbouwen. Ik hoop dat we dit vast kunnen houden.'

Marleen Regtop van De Regenboog aan het werk.

Dat je het alle scholen in Nederland gunt om te gaan werken met leerteams, is duidelijk. Zijn er nog andere tips die zou je willen geven aan intern begeleiders en kwaliteitscoördinatoren?

'Allereerst zou ik zeggen: lees veel! Het lezen van (vak)literatuur zorgt ervoor dat je kunt onderbouwen waarom iets zo is. Geef leraren leestips en kies daarbij voor leesbare boeken. Leraren lezen vaak in hun vrije tijd, in de avonduren of in vakanties. Ze zitten dan meestal niet te wachten op een enorm dikke pil met kleine lettertjes. Wat ook werkt, is een hoofdstuk of een deel van een boek aanraden, in plaats van het gehele boek. Ook zijn veel onderwijsboeken online te lezen, te beluisteren en zelfs gratis beschikbaar.

Geef de leraar tijd om te doen waarvoor hij is opgeleid: goede lessen geven. En besteed de overige taken aan een andere collega uit. Op De Regenboog hebben we een eventmanager. Deze organiseert evenementen, zoals Sinterklaas en Kerstmis. In de middagen kunnen leraren nu met elkaar lessen voorbereiden, in plaats van dat zij tijd kwijt zijn aan het voorbereiden van

een sinterklaasfeest of sportactiviteiten. We hebben ook flink geschrapt in alle extra activiteiten en zijn kritisch door onze jaarkalender gegaan. In de loop der jaren waren er onbewust steeds meer activiteiten bijgekomen. Dit bracht flinke werkdruk met zich mee en leidde ertoe dat leraren van hun hoofdtaak werden afgeleid. Door flink te schrappen, ontstaat er meer ruimte voor goed onderwijs en kwaliteit van de lessen.

› *'Besteed taken uit aan een eventmanager, zodat leraren zich kunnen focussen op het lesgeven'*

Nog een tip: wees als kwaliteitscoördinator zichtbaar in de school en kom veel in de klassen. Dan zie je wat er speelt in de groepen. Ik probeer elke dag een klassenbezoek te doen en stel daarvoor ook doelen op. Overigens ga ik als kwaliteitscoördinator niet over beoordelen: mijn lesobservaties zijn echt bedoeld om de lessen en onderwijskwaliteit te verbeteren en leraren verder te helpen.

Op dit moment zetten we op De Regenboog, zoals gezegd, in op EDI. Tijdens alle klassenbezoeken staat steeds weer een fase van EDI centraal, waar ik dan op let. Na het klassenbezoek is wat mij betreft het nagesprek met de leraar essentieel. Vervolgens kan je met elkaar de stap maken van goed naar beter. Een laatste tip: doe goed onderzoek naar de verschillende opleidingen voor kwaliteitscoördinatoren, voordat je een keuze maakt. Er is nogal een verschil tussen een cursus van een aantal middagen of een echte opleiding. Wat ik belangrijk vind bij een opleiding, is dat het aanbod gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek. En dat het tempo hoog ligt. Ook van kwaliteitscoördinatoren moeten we immers hoge verwachtingen hebben.'

Literatuur

- De Wit, M. (2020). *Making shift happen. Regisseren van impact*. Amsterdam University Press.
- DuFour, R. & Fullan, M. (2022). *De vijf essenties van leidinggeven aan een PLG*. Bazalt Groep.
- Rubie-Davies, C. (2014). *Leraren met hoge verwachtingen* (S. Broerse. Bewerking. 2022). Amsterdam University Press.

Mirjam de Vos

Mirjam de Vos is specialist begaafdheid en werkt als intern begeleider/kwaliteitscoördinator op drie scholen van Adenium in de omgeving van Drachten. Ze is redactielid van 'Beter Begeleiden' en lid van het afdelingsbestuur van de Specialisten Begaafdheid.

Samen sterk voor professionele begeleiders

Dit artikel is gepubliceerd in *Beter Begeleiden*, het vakblad voor leden van de Landelijke Beroepsgroep voor Begeleiders in het Onderwijs (LBBO).

De LBBO zet zich in om de positie van begeleiders in het onderwijs te verstevigen. We zijn ervan overtuigd dat begeleiders onmisbare schakels zijn in scholen. Dat begeleiders zich verbeteren als ze elkaar ontmoeten, elkaar inspireren en zich professionaliseren. Daarom verenigen we hen in onze landelijke beroepsgroep (zonder winstoogmerk).

Door lid te worden van de LBBO krijg je volop mogelijkheden om met en van andere begeleiders te leren. Bovendien kun je altijd bij de LBBO terecht voor een vraag over jouw werk – we helpen je graag!

Meer redenen om lid te worden

- 5x per jaar het vakblad *Beter Begeleiden* bij je thuis
- toegang tot onze online materialenbank vol artikelen, materialen en andere vakinhoudelijke informatie
- korting bij de LBBO Academie, vol bijeenkomsten voor begeleiders in het onderwijs
- rechtspositionele ondersteuning
- actuele beroepsstandaarden
- vertegenwoordiging in landelijke overlegorganen
- een krachtige stem in het publieke (onderwijs)debat

Wat is de LBBO?

De LBBO is de overkoepelende beroepsorganisatie voor:

- intern begeleiders
- ambulant begeleiders
- gedragsspecialisten
- jonge-kindspecialisten
- beeldbegeleiders
- specialisten begaafdheid
- zelfstandige begeleiders

Meer informatie over het lidmaatschap?
Kijk op onze website: lbbo.nl